

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 15.12.1978, sp. zn. 6 Tz 65/78, ECLI:CZ:NS:1978:6.TZ.65.1978.1

Číslo: 39/1979

Právní věta: Důvod nutné obhajoby uvedený v § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., že obviněný je ve vazbě, vzniká až vzetím obviněného do vazby (§ 68 tr. ř.), nikoli již zadržením obviněného (§ 75 tr. ř.), popř. vznesením obvinění proti osobě podezřelé, která byla zadržena (§ 76 tr. ř.).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 15.12.1978

Spisová značka: 6 Tz 65/78

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Obhajoba nutná

Předpisy: 141/1961 Sb. § 36 odst. 1 písm. a
§ 75
§ 76

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 39/1979 sb. rozh.

Důvod nutné obhajoby uvedený v § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., že obviněný je ve vazbě, vzniká až vzetím obviněného do vazby (§ 68 tr. ř.), nikoli již zadržením obviněného (§ 75 tr. ř.), popř. vznesením obvinění proti osobě podezřelé, která byla zadržena (§ 76 tr. ř.).

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 15. 12. 1978 sp. zn. [6 Tz 65/78](#).)

Nejvyšší soud shledal, že usnesením krajského soudu v Brně ze dne 25. září 1978 sp. zn. 3 To 390/78, jímž byla zamítnuta stížnost okresního prokurátora proti usnesení okresního soudu v Hodoníně ze dne 24. 8. 1978, sp. zn. 3 T 452/78, jímž byla podle § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. věc vrácena prokurátorovi k došetření, byl porušen zákon v ustanovení § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. ve prospěch obviněného. Toto usnesení i citované usnesení okresního soudu v Hodoníně zrušil a okresnímu soudu v Hodoníně přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Okresní prokurátor v Hodoníně podal dne 17. 8. 1978 okresnímu soudu v Hodoníně obžalobu na

obviněného J. R. pro trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zák. spáchaný tak, že dne 5. 6. 1978 ve Veselí nad Moravou kolem 23.00 hod. neoprávněně vnikl do ubytovny restaurace HUTNÍK, kde spala servírka M. J., v úmyslu donutit ji k souloži, dále pro pokus trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1 a § 241 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustil tak, že v noci z 5. 6. na 6. 6. 1978 ve Veselí nad Moravou v kavárně restaurace HUTNÍK se snažil násilím donutit M. J. k souloži, které však nedosáhl pro aktivní odpor poškozené.

Okresní soud v Hodoníně rozhodl při předběžném projednání obžaloby usnesením ze dne 24. 8. 1978 sp. zn. 3 T 452/78 tak, že se věc vrací prokurátorovi k došetření podle § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř. a obžalovaný se nadále ponechává ve vazbě (§ 192 tr. ř.).

Stížnost, kterou podal okresní prokurátor proti tomuto usnesení, krajský soud v Brně zamítl usnesením ze dne 25. 9. 1978 sp. zn. 3 To 390/78 podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Proti tomuto usnesení krajského soudu v Brně podal generální prokurátor ČSR ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného, v níž vytkl, že usnesením krajského soudu a v řízení mu předcházejícím byl porušen zákon.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. napadené usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Okresní soud v Hodoníně odůvodnil své rozhodnutí v podstatě tak, že došlo k porušení práva obviněného na obhajobu a k omezení oprávnění obhájce tím, že obviněnému, u něhož vznikl důvod nutné obhajoby ve smyslu § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. dnem 9. 6. 1978, tj. dnem, kdy ho okresní prokurátor vzal do vazby, byl obhájce ustanoven až dne 13. 6. 1978. Současně také uvedl, že v této době byla provedena většina vyšetřovacích úkonů. Jednání obviněného, proti němuž bylo vzneseno obvinění pro trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák., od počátku nasvědčovalo tomu, že jde o pokus trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1 tr. zák., a tedy při správném postupu šlo o nutnou obhajobu i podle § 36 odst. 3 tr. ř. Došetření mělo spočívat v opětovném výslechu svědků a v provedení vyšetřovacích úkonů, k nimž došlo předtím, než byl obviněnému ustanoven obhájce.

Krajský soud, který se ztotožnil s rozhodnutím okresního soudu, v odůvodnění svého rozhodnutí navíc vyslovil názor, že osobní svoboda obviněného byla omezena již od 6. 6. 1978, kdy byl zadržen, a že od tohoto okamžiku počíná u něho vazba. Proto od 7. 6. 1978, kdy bylo proti obviněnému vzneseno obvinění pro trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák., měl mít obviněný obhájce a vyšetřovatelů byl povinen s největším urychlením zařídit ustanovení obhájce, ale také k vyšetřovacím úkonům přistoupit až potom, kdy byl obhájce ustanoven. Vytýká, že se tak nestalo a že vyšetřovatel přistoupil k vyšetřovacím úkonům již dnem vznesení obvinění a že v mezidobí od 7. 6. do 13. 6. 1978, kdy byl obhájce ustanoven, provedl podstatnou část vyšetřovacích úkonů.

S těmito závěry soudů obou stupňů nelze souhlasit, neboť v přípravné řízení nedošlo k porušení práva obviněného na obhajobu a k omezování oprávnění obhájce. Předně je třeba uvést, že usnesením vyšetřovatele ze dne 7. 6. 1978 bylo zahájeno trestní stíhání a vzneseno na J. R. obvinění pro trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák. Na tento trestný čin stanoví zákon trest odnětí svobody, jehož horní hranice činí dvě léta, takže nešlo o případ nutné obhajoby ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 tr. ř. Obviněný byl vyrozuměn o tom, že jeho trestná činnost bude posuzována jako pokus trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1 tr. zák., až dne 22. 6. 1978, tedy v době, kdy již obhájce měl. V době vznesení obvinění pro trestný čin podle § 231 odst. 1 tr. zák. nebyly dány ani důvody uvedené v § 36 odst. 1 tr. ř. Obviněný R., který byl zadržen, byl vzat okresním prokurátorem do vazby dne 9. 6. 1978. K názoru vyslovenému krajským soudem, že vazba

obviněného počíná od 6. 6. 1978, kdy byla jeho osobní svoboda omezena, tj. kdy byl zadržen, a že tedy dnem 7. 6. 1978, kdy bylo na obviněného vzneseno obvinění pro trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák., měl mít obviněný obhájce, je třeba uvést, že podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. musí mít obviněný v přípravném řízení obhájce, je-li ve vazbě, popř. ve výkonu trestu odnětí svobody nebo na pozorování ve zdravotnickém ústavu. V daném případě tedy důvod nutné obhajoby nastal až rozhodnutím okresního prokurátora o tom, že se obviněný bere do vazby. Krajský soud si zřejmě neuvědomuje, že okolnost, že se obviněnému do vazby započítává i doba jeho zadržení, nemůže nic změnit na datu, kdy byl obviněný vzat do vazby a kdy z tohoto důvodu nastává důvod nutné obhajoby. Proto teprve vzetím obviněného do vazby, tj. dnem 9. 6. 1978, nastal důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. a bylo třeba, aby vyšetřovatel umožnil obviněnému zvolení obhájce co nejrychleji, popř. zajistil jeho ustanovení. Obviněný, který byl poučen o nutnosti mít obhájce, si obhájce nezvolil, ale požádal, aby mu byl obhájce ustanoven. Ještě též den, tj. 9. 6. 1978 požádal vyšetřovatel vedoucího advokátní poradny v Hodoníně o ustanovení obhájce. Obhájce byl obviněnému ustanoven dne 13. 6. 1978. Od této doby mohl ustanovený obhájce vykonávat povinnosti a využívat oprávnění ve smyslu § 41 odst. 1, 2 tr. ř. Třeba dodat, že obhájce obviněného byl o prvním procesním úkonu konaném po jeho ustanovení, tj. o výslechu obviněného, telefonicky vyrozuměn; tohoto výslechu ani dalších procesních úkonů se však nezúčastnil.

Nelze souhlasit ani s tvrzením soudů, že v době, kdy podle jejich názoru šlo o nutnou obhajobu a obviněný neměl ustanoveného obhájce, byla provedena většina, resp. podstatná část vyšetřovacích úkonů. Podle obsahu trestních spisů nebyl v době od 9. 6. 1978, kdy byl obviněný vzat do vazby a nastal důvod nutné obhajoby, do 13. 6. 1978, kdy byl obviněnému ustanoven obhájce, proveden žádný procesní úkon. Předtím, tj. v době od 7. 6. do 9. 6. 1978, kdy však ještě důvody nutné obhajoby nebyly, byla vyslechnuta poškozená, 3 svědci a byl proveden vyšetřovací pokus. Ostatní důkazy, tj. výslech sedmi dalších svědků, znalecký posudek z oboru biologie a listinné důkazy byly provedeny, resp. shromážděny po 13. 6. 1978, takže obhájce obviněného se jich mohl zúčastnit. To platí i o výsleších obviněného a poškozené, v nichž bylo pokračováno po 13. 6. 1978. Z hlediska práva obhájce zúčastnit se vyšetřovacích úkonů (§ 165 odst. 1 tr. ř.) byly tedy všechny vyšetřovací úkony provedeny podle zákona. Třeba dodat, že při seznámení s výsledky vyšetřování, jemuž byl obhájce přítomen, neměl ani obhájce ani obviněný žádné návrhy na doplnění vyšetřování a nenamítali, že by bylo v průběhu přípravného řízení porušeno právo na obhajobu.

Z uvedeného je zřejmé, že vyšetřovatel nepostupoval v rozporu s ustanovením § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. Jestliže okresní soud vrátil věc okresnímu prokurátorovi k došetření a krajský soud stížnost okresního prokurátora zamítl jako nedůvodnou, porušily oba soudy zákon v ustanovení § 188 odst. 1 písm. f) tr. ř.